

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-453-5-30>

**USE OF SPECIAL MEANS BY THE NATIONAL POLICE
UNDER MARTIAL LAW**

**ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ НАЦІОНАЛЬНОЮ
ПОЛІЦІЄЮ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ**

Bondarenko V. O.

*2nd-year cadet,
Educational-Scientific Institute of Law
and Training Specialists for National
Police Units,
Dnipro State University of Internal
Affairs*

Бондаренко В. О.

*курсант 2 курсу
Навчально-наукового інституту
права та підготовки фахівців
для підрозділів
Національної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

Plakhotnyi A. P.

*Assistant Professor at the Department
of Tactical and Special Training,
Dnipro State University of Internal
Affairs*

Плахотний А. П.

*старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

Застосування спеціальних засобів – є одним із примусових поліцейських заходів, який чітко регламентується Законом України «Про Національну поліцію», а саме статтею 45 [1]. Але слід зазначити, що застосування даного заходу примусу, потребує чіткої підстави для використання, не порушуючи конституційних прав і свобод людини і громадянина. У статті 27 Конституції закріплено один із найважливіших обов'язків держав – захист життя людини, яка визнається найвищою соціальною цінністю [2]. Виконуючи свій мандат, держава вимагає від правоохоронних органів забезпечувати імплементацію цих конституційних положень і надає їм право вдаватися до заходів примусу як крайнього засобу, що також включає застосування спеціальних засобів [3, с. 126].

Оскільки використання цих засобів обмежує конституційні права і свободи громадськості, на яке вони спрямовані, вони є джерелом підвищеної небезпеки і їх обіг має бути чітко регламентований [3, с. 126].

Серед науковців, які досліджували дану тематику, можемо виокремити: А. Плахотний, В. Покайчук, Є. Бахчеван, А. Березняк, О. Фролов, Б. Шаповалов, які висвітлили проблематику даної теми, пропонуючи шляхи вирішення.

Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 у зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України введено воєнний стан, який пролонговано [4]. Згідно зі ст. 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» [5] та п. 24 ч. 1 ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію» [1] відповідно до покладених на поліцію завдань поліція бере участь у забезпеченні та здійсненні заходів правового режиму воєнного стану, зокрема у виконанні завдань територіальної оборони, що потребує законного застосування спеціальних засобів, не порушуючи конституційних прав і свобод людини і громадянина, які захищаються державою на міжнародному та національному рівнях.

Таким чином, аналізуючи чинне українське законодавства, можемо виокремити чіткий перелік спеціальних засобів, що наразі знаходяться на озброєнні Національної поліції та застосовуються поліцейськими для виконання покладених на них завдань в умовах воєнного стану: 1) гумові та пластикові кийки; 2) електрошокові пристрої контактної та контактано-дистанційної дії; 3) засоби обмеження рухомості (кайданки, сітки для зв'язування тощо); 4) засоби, споряджені речовинами сльозогінної та дратівної дії; 5) засоби примусової зупинки транспорту; 6) спеціальні маркувальні та фарбувальні засоби; 7) службові собаки та службові коні; 8) пристрої, гранати та боеприпаси світлозвуквої дії; 9) засоби акустичного та мікрохвильового впливу; 10) пристрої, гранати, боеприпаси та малогабаритні підривні пристрої для руйнування перешкод і примусового відчинення приміщень; 11) пристрої для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії; 12) засоби, споряджені безпечними димоутворювальними препаратами; 13) водомети, бронемашини та інші спеціальні транспортні засоби [2].

Слід додати, що застосування спеціальних засобів поліцейськими повинно відбуватися відповідно до чітких підстав та законодавства. Тому, можемо зробити проміжний висновок, що законодавчий акт, який регулює застосування даних засобів, а саме Закон України «Про Національну поліцію» регламентує вичерпаний та чіткий перелік спеціальних засобів, підстави для їх застосування та перелік осіб, до яких забороняється застосовувати спеціальні засоби.

В умовах воєнного стану, у законодавстві України відбулися зміни, а саме наділяє правом поліцейського «у разі необхідності відбиття нападу, що загрожує його життю чи здоров'ю або іншої особи, для усунення небезпеки у стані крайньої необхідності або при затриманні особи, яка вчинила правопорушення та (або) чинить опір – використати підручні засоби». Але законодавства не дає чіткого визначення поняття «підручних засобів», що є прогалиною в українському законодавстві,

адже обстановка воєнного стану в країні обґрунтовує розглядувану новелу, яка розширює повноваження представника «мілітаризованого» правоохоронного органу [6, с. 98].

Можемо дійти висновку, що застосування спеціальних засобів – це один із видів поліцейських заходів примусу, який повинен застосовуватися поліцейськими відповідно до чинного українського законодавства, для виконання покладених на поліцію повноважень в умовах воєнного стану. Закон України «Про Національну поліцію» дає чіткий перелік підстав для застосування спеціальних засобів, що дає поліцейському діяти відповідно до принципу законності, що є важливою складовою у діяльності Національної поліції України.

Література:

1. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.08 2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 01.04.2024).
2. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/ 96 – ВР (поточна редакція від 01.01.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 01.04.2024).
3. Плахотний, Артем; Зейкан, Вікторія. Правові основи застосування спеціальних засобів. *Дотримання прав людини у правоохоронній діяльності: стан та перспективи*, 2023, 126.
4. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24.02.2022 р. № 67/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення: 01.04.2024).
5. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015 №389- VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 01.04.2024).
6. В. Покайчук, Бахчеван Є. Деякі питання застосування спеціальних засобів Національною поліцією в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. Спеціальний випуск № 2(121). С. 96–102.